

Методичні рекомендації щодо вивчення навчальних предметів та організації освітнього процесу в початковій школі закладів загальної середньої освіти у 2021 /2022 навчальному році

М.М.Одинак,

завідувачка НМЦ дошкільної та початкової освіти

Новий Державний стандарт початкової освіти, регламентуючи свободу педагогічних спільнот у виборі шляхів навчання і розвитку школярів, відкриває можливість вибору та створення власного навчального забезпечення освітнього процесу.

Організація освітньої діяльності у 1-4-х класах закладів загальної середньої освіти у 2021 /2022 навчальному році буде здійснюватися відповідно до законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Концепції Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року , Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21.02.2018 та «Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти від 24.08 2019 № 688) . Рішення щодо особливостей організації освітнього процесу у закладах освіти в умовах епідемічної небезпеки приймає педагогічна рада закладу освіти з урахуванням Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів у закладах освіти в період карантину в зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 30.07.2020 № 42.

Щодо особливостей організації освітнього процесу. Рекомендуємо:

- запровадити гнучку структуру навчального року, передбачивши можливість внесення змін до термінів проведення канікул, початку та завершення навчальних семестрів, з урахуванням епідеміологічної ситуації;
- проводити навчальні заняття з окремих предметів або в окремі навчальні дні у підгрупах, використовуючи технології змішаного навчання.

Звертаємо Вашу увагу : **ВАЖЛИВО!** На початку нового навчального року рекомендуємо виявити рівень опанування учнями навчального матеріалу, яким учні оволодівали під час карантинних обмежень самостійно або із використанням технологій дистанційного навчання, визначити необхідність організації повторення цього матеріалу, спланувати та організувати

систематизацію та узагальнення навчального матеріалу, актуалізацію окремих тем, передбачити визначення диференційованих навчальних завдань з урахуванням рівня засвоєння попереднього матеріалу учнями тощо.

Основним документом, що забезпечує досягнення учнями визначених відповідними Державними стандартами результатів навчання, є освітня програма (стаття 33 Закону України «Про освіту», стаття 11 Закону України «Про загальну середню освіту»). Заклади загальної середньої освіти області можуть використовувати типові або інші освітні програми.

У 2021 /2022 н.р. освітня програма закладу освіти може розроблятися на основі: для 1-2 класів – типових освітніх програм (наказ МОН України від 08.10.2019 № 1272); для 3 -4 класів – типових освітніх програм (наказ МОН України від 08.10.2019 № 1273).

У навчальному плані освітньої програми закладу освіти конкретизується варіативний складник. Використання годин варіативного складника навчальних планів може йти на збільшення годин на вивчення окремих предметів інваріантного складника, упровадження курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять. У разі використання варіативної години на вивчення курсу за вибором до переліку навчальних програм, який є складником освітньої програми додається програма цього курсу.

Виконання навчальних програм фіксується у Класному журналі з урахуванням вимог наказу МОН України № 21 від 09.01.2020 року « Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 року № 1362» та Методичних рекомендацій щодо заповнення класного журналу в НУШ.

Записи в журналі слід робити виключно державною мовою. На тих сторінках, що відведені для навчальних предметів з іноземних мов, можна записувати теми уроків, екскурсій, проектів мовою навчального предмета. . Якщо для вивчення окремих предметів клас ділиться на групи, то для кожної з них у журналі відводять окремі сторінки і після назви предмета у дужках записують номер групи (І група; ІІ група). Предметна інтеграція змісту початкової освіти має бути відображена в робочому плані закладу загальної середньої освіти. Назви предметів у розкладі занять учнів і класному журналі мають співпадати з їх назвами у робочому навчальному плані. Типовими освітніми програмами визначається реалізація змісту дев'яти освітніх галузей у навчальних предметах «Українська мова», «Іноземна мова», «Математика», «Фізична культура» та двох інтегрованих курсах «Я досліджую світ», «Мистецтво». Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко, передбачає ще і

навчальний предмет «Технології і дизайн». Освітня галузь «Мовно-літературна» за типовою освітньою програмою під керівництвом О. Я. Савченко реалізується у навчальних предметах «Українська мова» та «Іноземна мова». Запис у журналі «Українська мова» в цьому випадку фіксується як окремий предмет (7 годин на тиждень). Освітня галузь «Мовно-літературна» за типовою освітньою програмою під керівництвом Р. Б. Шияна реалізується у навчальних предметах «Українська мова», «Іноземна мова» та інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Вивчення української мови передбачає часовий розподіл програмового матеріалу між предметом «Українська мова» та інтегрованим курсом «Я досліджую світ» (мовно-літературна галузь), відповідно до якого 5 годин на тиждень використовується на вивчення української мови як окремого предмета, 2 години української мови на тиждень включені до інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (мовно-літературна галузь). Відповідно до зазначеного українська мова фіксується як окремий предмет (5 годин на тиждень). В інтегрованому курсі «Я досліджую світ» зміст мовнолітературної галузі розгортається лінійно разом із змістом решти галузей, що інтегруються, і записується на сторінках, виділених для курсу «Я досліджую світ». Для обох програм запис навчального предмета «Іноземна мова» зверху у лівій частині сторінки журналу уточнюється назвою мови, яка вивчається. Якщо клас ділиться на групи, у дужках записується номер групи. Для кожної групи відводяться окремі сторінки для запису уроків. Освітня галузь «Математична» реалізується через вивчення окремого навчального предмета «Математика» (за типовою освітньою програмою О. Я. Савченко у 1-2 класах - 4 години, у 3-4 класах - 5 годин на тиждень; за типовою освітньою програмою Р. Б. Шияна у 1-2 класах - 3 години, у 3-4 класах - 4 години на тиждень) та включенням програмового змісту з математики, розрахованого на 1 навчальну годину, в інтегрований курс «Я досліджую світ» (за типовою освітньою програмою Р. Б. Шияна). При заповненні журналу навчальний предмет «Математика» фіксується на одній сторінці, зміст записується відповідно до календарно-тематичного планування. Зміст освітніх галузей «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична», «Технологічна» представлений в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Запис змісту уроків інтегрованого курсу «Я досліджую світ» для обох програм фіксується відповідно до календарно-тематичного планування. Виокремлювати освітні галузі не потрібно. Ще раз наголошуємо на тому, що першочергове право викладання усіх дисциплін у початковій школі належить сертифікованому учителю початкових класів (**сертифікат НУШ, EdEra**). Вчитель має право на вільний вибір освітніх програм, форм навчання, самостійно переносити теми уроків відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем. Календарне, поурочне планування та модельна програма складається вчителем

у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарних планів та поурочних планів конспектів є індивідуальною справою вчителя.

У 1 класі домашнє завдання **не задається** та відповідно не фіксується у Класному журналі. У 2 класі домашнє завдання є **необов'язковим**, проте на непарній сторінці розвороту журналу в графі «Завдання додому» можуть зазначатися пошуково-дослідницькі та творчі завдання. У 3-4 класах домашні завдання, у разі їх надання, обов'язково фіксуються у Класному журналі. У відповідній графі стисло записуються зміст (сторінки підручника, номери задач тощо) та/або спосіб виконання завдання (вивчити напам'ять, повторити, розв'язати тощо). Допускається запис домашнього завдання (назва тексту тощо) мовою навчального предмета (іноземною, національної меншини).

У 1-4 класах закладів загальної середньої освіти пропонується працювати за підручниками, що за результатами конкурсного відбору отримали гриф «Рекомендовано для використання в закладах загальної середньої освіти» і надруковані за кошти державного бюджету. Використання навчальних посібників, зошитів з друкованою основою, що доповнюють зміст підручників, утворюють разом з ними навчальні комплекти, є необов'язковим і може мати місце в освітньому процесі лише за умови дидактичної доцільності навчальних видань для реалізації нових підходів у роботі з учнями, дотримання вимог щодо уникнення перевантаження учнів та добровільної згоди усіх батьків учнів класу на фінансове забезпечення.

3 - 4-ті класи розпочинають основний цикл навчання у початковій школі. Отже, у 3-4-их класах пріоритетними залишаються завдання створення освітнього середовища для реалізації інтегративного підходу до компетентісно орієнтованого навчання, забезпечення умов для взаємодії учасників освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства та в умовах психологічної комфортності. Водночас необхідно враховувати, що учні другого циклу розпочинають освітній процес зі зменшенням у ньому частки ігрових методів відносно проблемно-пошукових, дослідницьких та інших методів навчання. Ця особливість зумовлює певні організаційні зміни та вибір таких методик, які створюють для учня ситуацію самостійного вибору, вияву відповідальності й ініціативності, критичної оцінки й сміливості у прийнятті рішень, здатності в команді вирішувати проблеми. Відповідно основними видами діяльності учнів мають бути дослідницька, пошукова, творча тощо. Ігрову діяльність пропонується організовувати для проведення дидактичних, ділових ігор, ігор-стратегій тощо. Задля збереження наступності з попереднім адаптаційно-ігровим циклом навчання рекомендовано навчальний день учнів 3-4 класів розпочинати ранковою зустріччю з дотриманням методики її

проведення. Окрім психологічного налаштування учнів на роботу протягом дня доцільно ранкові зустрічі присвячувати введенню теми дня, тижня, окресленню певної навчальної проблеми, компетентісно орієнтованого завдання, які необхідно виконати у процесі подальшої навчальної діяльності освітніх галузей.

Оцінювання навчальних досягнень учнів Нової української школи здійснюється вербально. Облік результатів завершального (підсумкового) оцінювання, що здійснюється з урахуванням динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці, фіксується в свідоцтві досягнень. Міністерство освіти і науки винесло на громадське обговорення зміни до критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів. Словесні судження (характеристики) з рекомендаціями (за потреби) щодо результатів виконаних робіт можуть бути зафіксовані у робочих зошитах/ на аркушах з виконаними завданнями. Вербальні оцінки особистісних досягнень фіксуються двічі на рік у свідоцтві досягнень, зокрема у грудні та травні. Прогрес учня протягом року відслідковується за щоденниками педагогічних спостережень та учнівським портфоліо, результатами діагностичних робіт, що мають містити компетентісно орієнтовані завдання. Діагностувальні роботи можуть бути усними чи письмовими, у формі тестових завдань чи комбіновані, можуть передбачати практичну роботу тощо. Форму роботи, зміст завдань, спосіб зворотного зв'язку учитель обирає самостійно з урахуванням особливостей учнів класу. Обсяг діагностувальних робіт визначають з розрахунку прогнозованого часу на виконання окремих завдань учнями, з урахуванням їхньої готовності до виконання того чи іншого завдання. У 3 класі тривалість виконання діагностувальної роботи не повинна перевищувати 35 хв (із 40 хв уроку 5 хв інструктаж, 35 хв – виконання роботи). Протягом навчального дня рекомендовано проводити не більше 1 діагностувальної роботи. З метою уникнення збігів часу проведення діагностувальних робіт терміни необхідно враховувати і узгоджувати під час календарно-тематичного планування. Ураховуючи можливість коригування термінів виконання календарно-тематичного плану і 20 % резервного часу програми, дата проведення діагностувальної роботи може бути змінена на підставі аналізу результатів спостережень у процесі формуального оцінювання. Результати діагностувальних робіт зберігаються у портфоліо учня і не фіксуються у класному журналі. Оцінювання результатів навчання здійснюється наприкінці вивчення теми, кількох тем або логічно завершеної частини змісту навчальної програми предмета вивчення навчального року. Свідоцтво досягнень вкладається в особову справу учня. При цьому необхідно дотримуватись вимог статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіти» щодо права учнів на справедливе, неупереджене, об'єктивне,

незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання.

З метою інформування повідомляємо :

-Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в 1-му класі, підготовлені науковцями НАПН України - авторами підручників і типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, можна завантажити з електронної бібліотеки Інституту педагогіки:

http://undip.org.ua/news/library/metod_rekom_detail.php?ID=8832

Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу

- в 2-му класі, підготовлені науковцями НАПН України - авторами підручників і типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, можна завантажити з електронної бібліотеки Інституту педагогіки:

http://undip.org.ua/news/library/metod_rekom_detail.php?ID=9259